

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

ЗОЗУЛЯ Валентина Олександрівна

УДК 35.07/.08]-027.21/.22:321.7:316.42](477)

**РОЗВИТОК ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ**

25.00.01 – теорія та історія державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

КИЇВ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національній академії державного управління при Президентові України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор
ВОЙТОВИЧ Радмила Василівна,
Інститут підготовки кадрів державної служби
зайнятості України, ректор.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління,
ГУРКОВСЬКИЙ Володимир Ігорович,
Національна академія державного управління
при Президентові України, професор кафедри
інформаційної політики та цифрових технологій;

кандидат наук з державного управління,
ВЛАСЕНКО Сергій Геннадійович,
ТОВ “Факторинг Фінанс”, фінансовий директор.

Захист відбудеться *27 квітня 2018 року о 14 годині* на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.891.02 Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, к. 201.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України (03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17).

Автореферат розісланий *26 березня 2018 року*.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н.О. Серьогіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку Україна та інші пострадянські держави потребують налагодження взаємозв'язків із глобальним світом на принципах демократичного врядування. Демократичне врядування є вдалим способом досягнення цієї мети, оскільки сприяє сталому розвитку держави й реалізації модернізаційних проектів, покликаних слугувати системній демократизації усіх сфер суспільного життя. Зазначене та наявність наднаціональних впливів в умовах глобалізації, тонкої межі між демократичним та антидемократичним врядуванням викликало значний науковий інтерес, спрямований на дослідження демократичного врядування в умовах глобалізації, визначення його рис, принципів, функцій, методів, моделей, класифікації концепцій, розроблення оптимізаційних напрямів упровадження демократичного врядування для України, які дозволять забезпечити його ефективність і сталий розвиток держави.

Дослідження теоретико-методологічних засад демократичного врядування є актуальним щодо подальшого вдосконалення публічного управління та адміністрування, налагодження систематичної роботи органів влади з метою протистояння глобалізаційним викликам, забезпечення проведення запланованих реформ.

Теоретико-методологічною основою аналізу генези, становлення демократичного врядування стали праці мислителів: Фукідіда, Протагора, Геракліта, Платона, Арістотеля, А. Августина, Т. Аквінського, Н. Макиавеллі, Т. Мора, Ж. Бодена, Г. Гроція, Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш. Монтеск'є, Ж. Руссо, А. Токвіля, І. Канта, Й. Фіхте, Ф. Шеллінга, Г. Гегеля та інших.

Значний внесок у розроблення сутності, принципів та моделей демократичного врядування належить сучасним зарубіжним вченим, таким як: Б. Амос, П. Біджу, Д. Грем, Р. Даль, Д. Кілінг, В. Лазарева, О. Малахова, С. Мунші, Т. Пламтре, К. Поппер, А. Хабергер, П. Хірст, К. Ясперс та інші.

Окремі аспекти демократичного врядування стали предметом дослідження у працях таких вітчизняних вчених як: Л. Барабаш, І. Бегей, В. Березинський, М. Білинська, М. Буник, Я. Ваніна, Т. Василевська, О. Васильєва, К. Ващенко, С. Власенко, Р. Войтович, П. Ворона, В. Гошовська, Н. Грицяк, В. Гурковський, А. Єгіозар'ян, Ю. Кальниш, Ф. Кирилюк, Ю. Ковбасюк, В. Козаков, А. Колодій, А. Лелеченко, О. Линдюк, В. Мартиненко, В. Мельниченко, Н. Нижник, О. Оржель, П. Петровський, А. Рачинський, О. Решота, Т. Сегеда, О. Скакун, В. Соловійов, Л. Хашиєва, І. Чикаренко, І. Чміль, Т. Чубко, Ю. Шаров, Б. Шевчук та інші.

Водночас, незважаючи на значний діапазон наукових розробок даної проблематики, комплексне дослідження розвитку демократичного врядування в Україні в умовах глобалізації не проводилось. Тож враховуючи актуальність глобалізаційних процесів, які впливають на модернізацію публічного управління та адміністрування в Україні, є потреба у поглибленні розуміння його сутності, специфіки, що сприятиме розвитку теорії публічного управління та адміністрування, розширенню уявлень про принципи демократичного врядування та критерії оптимізації демократичного врядування в сучасних умовах суспільного розвитку.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження проводилось у межах комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентіві України "Державне управління та

місцеве самоврядування” (ДР № 0199U002827) в рамках науково-дослідних робіт кафедри філософії, теорії та історії державного управління за темами: “Вплив глобалізації на систему державного управління” (ДР № 0115U004071), “Науково-методичне забезпечення розробки та впровадження програми підготовки докторів філософії у галузі знань з державного управління в Україні” (ДР № 0115U004070), “Сучасні проблеми державотворення в Україні: теоретико-методологічні, практичні аспекти” (ДР № 0115U004072), “Філософська парадигма публічного управління в контексті сучасних викликів” (ДР № 0117U002867). Автором досліджені теоретико-методологічні засади демократичного врядування в умовах глобалізації, визначено специфіку його впливу на процеси державотворення, розроблено навчально-методичні матеріали для системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Мета та завдання дослідження. *Метою* дисертаційного дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування розвитку демократичного врядування в умовах глобалізації та розробка рекомендацій з його вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі *завдання*:

- здійснити історико-методологічний аналіз засад становлення демократичного врядування в умовах глобалізації;
- конкретизувати сутність і систематизувати сучасні наукові концепції демократичного врядування;
- розкрити особливості впливу глобалізації на демократичне врядування в сучасних умовах суспільного розвитку;
- ідентифікувати основні принципи, функції, методи та моделі демократичного врядування в умовах глобалізації;
- дослідити міжнародний досвід демократичного врядування та розробити шляхи його адаптації в Україні;
- розробити оптимізаційні напрями розвитку демократичного врядування в умовах глобалізації в Україні.

Об’єкт дослідження – система демократичного врядування.

Предмет дослідження – розвиток демократичного врядування в умовах глобалізації.

Методи дослідження. Для розв’язання поставлених завдань використано комплекс методів наукового дослідження, зокрема: історичний (завдяки якому з’ясовано передумови становлення та розвитку демократичного врядування на різних історичних етапах); логіко-семантичний (здійснено аналіз наукових концепцій учених, уточнення та вдосконалення понятійно-категорійного апарату роботи); структурно-функціональний (розглянуто складові демократичного врядування); класифікації (систематизовано концепції і моделі демократичного врядування за відповідними складовими особливостями); моделювання (розроблено моделі демократичного врядування, які відповідають сучасним умовам суспільного розвитку); порівняльного аналізу (зіставлено складові демократичного врядування у провідних демократичних державах); прогностичний (визначено шляхи адаптації зарубіжного досвіду демократичного врядування в Україні в умовах глобалізації); логічного узагальнення (розроблено висновки та конкретизовано оптимальні напрями демократичного врядування в умовах глобалізації в Україні).

Інформаційні джерела дисертаційного дослідження представлені працями зарубіжних та вітчизняних дослідників, нормативно-правовими актами, Інтернет-ресурсами.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні розвитку демократичного врядування в умовах глобалізації, визначенні його засад, що дозволило розробити практичні рекомендації щодо підвищення ефективності демократичного врядування в Україні в умовах глобалізації.

Найсуттєвіші результати дисертаційного дослідження, що містять наукову новизну, конкретизовано в таких наукових положеннях:

уперше: розроблено та обґрунтовано класифікацію моделей демократичного врядування за критерієм впливу глобалізації, в межах якої виокремлено: перехідну (акумулює в собі національні особливості врядування та кращі світові практики демократичного врядування для їх інтеграції в державі); глобалізаційну (поєднує здобутки різних держав із демократичним врядуванням, що дозволяє кожній з них використовувати надбання іншої з метою покращення свого рівня врядування) та націоналізаційну (спрямована на збереження національних цінностей, використання усталених, історично сформованих критеріїв демократичного врядування);

удосконалено:

– понятійно-категорійний апарат, зокрема конкретизовано визначення понять: “демократичне врядування”, під яким розуміється набір національно усталених принципів, стандартів і практик, що сприяють ефективному публічному управлінню та адмініструванню, дотриманню демократії і сталого розвитку держави через нормативно врегульовану процедуру партнерської взаємодії держави з приватним сектором на основі рівності, взаємної відповідальності за прийняті рішення та результати їх впровадження; “методи демократичного врядування” як прийоми та способи, які використовуються для забезпечення ефективного функціонування демократичного врядування в державі; “функції демократичного врядування” як основні напрями діяльності суб’єктів публічно-управлінських відносин, що здійснюються в умовах демократичного врядування і спрямовані на забезпечення ефективного публічного управління та адміністрування; “моделі демократичного врядування” як зразки демократичного врядування, які включають принципи, функції, різні способи взаємодії його елементів;

– критерії класифікації моделей демократичного врядування в умовах глобалізації (за ступенем суб’єктно-координаційної управлінської діяльності, формами участі населення в процесі публічного управління та адміністрування, способом розподілу повноважень та відповідальності);

– методи демократичного врядування в умовах глобалізації – традиційні (нормативний, історичний, метод багатофакторного поділу процесу прийняття управлінських рішень, порівняльний, співпраці, прогнозування (планування), системності, екстраполяції, експертних оцінок, конкуренції) та інноваційні (відкритої координації, добровільної угоди, програмно-цільового бюджетування);

– функції демократичного врядування в умовах глобалізації – участь населення у формуванні публічної політики, активна роль опозиції при формуванні публічної політики, деполітизація інформаційного простору, громадський контроль за діяльністю органів державної влади, суспільно-мотиваційна, управління ризиками;

– напрями розвитку демократичного врядування в Україні в умовах глобалізації: формування розвиненого громадянського суспільства та активної

громадянської позиції; збалансування політичної влади; розвиток якісних адміністративних послуг та впровадження інформаційно-комунікативних технологій у системі публічного управління та адміністрування; запровадження механізмів демократичного корпоративного врядування тощо;

набули подальшого розвитку:

– дослідження етапів розвитку демократичного врядування, що дозволило здійснити історичну ідентифікацію проблем його становлення;

– конкретизація сутності та систематизація сучасних наукових концепцій демократичного врядування, що дозволило провести паралелі між демократичним врядуванням та новим публічним менеджментом, теорією політичних мереж, публічним управлінням, публічним адмініструванням, належним (добрим, ефективним) врядуванням, ефективним державним управлінням, добрим політичним управлінням, добрим демократичним врядуванням і встановити їх семантичний зв'язок;

– дослідження шляхів адаптації міжнародного досвіду демократичного врядування у частині проведення прагматичних інституційних реформ, удосконалення інституційного, організаційного, нормативно-правового механізмів демократичного врядування в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи можуть бути корисними при вирішенні наукових і практичних завдань публічного управління та адміністрування з метою підвищення ефективності його функціонування. Водночас, вони можуть бути використані для подальших теоретико-методологічних та практично-прикладних досліджень демократичного врядування в Україні як важливої умови сталого розвитку держави в процесі глобалізації; у науково-дослідній, викладацькій роботі під час підготовки загальних і спеціальних курсів у вищих навчальних закладах, написанні підручників, навчальних та методичних посібників, розробці навчальних програм і планів дисциплін із спеціальності “Публічне управління та адміністрування”, викладанні спеціальних курсів із теорії демократичного врядування; у дослідженнях, програмах та проектах відповідних органів державної влади, науково-дослідних інститутах щодо питань демократизації врядування публічного управління та адміністрування в Україні; в законотворчому процесі з метою вдосконалення чинного законодавства; при проведенні реформ, спрямованих на сталий розвиток держави та демократизацію врядування; у процесі формування стратегії розвитку України та визначенні моделі демократичного врядування держави в умовах глобалізації.

Окремі положення, висновки й рекомендації дисертаційного дослідження використано:

– Комітетом Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя при вдосконаленні нормативно-правових актів України (акт про впровадження від 25 вересня 2017 р. № 04-29/15-1950);

– Київською обласною державною адміністрацією при підготовці Програми сприяння розвитку громадянського суспільства в Київській області на 2017-2020 рр. (довідка про впровадження від 21 вересня 2017 р. № 292-к);

– Баришівською районною радою Київської області при розробленні Регламенту Баришівської районної ради VII скликання (довідка про впровадження від 18 вересня 2017 р. № 01-05/308);

– Інститутом підготовки кадрів державної служби зайнятості України у межах науково-дослідної роботи проблемної науково-дослідної лабораторії соціальних досліджень ринку праці: “Соціологічна діагностика тіньової зайнятості в Україні та напрями її мінімізації в контексті удосконалення реалізації державної політики зайнятості” (ДР № 0116U002928) із дослідження концептуальних підходів демократичного врядування та його впливу на тіньову зайнятість у контексті глобалізації та обґрунтування доцільності застосування сучасних інструментів дослідження тіньової зайнятості на прикладі європейської практики демократичного врядування (довідка про впровадження від 04 жовтня 2017 р. № 695/00/-17).

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження були презентовані та обговорені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: “Державне управління: вимоги до змісту та відповідність сучасним викликам” (м. Київ, 2014 р.), “Новітні стратегії реформування державної служби в умовах європейської інтеграції” (м. Київ, 2014 р.), “Становлення сучасного українського суспільства: політичні, управлінські, економічні та правові аспекти” (м. Київ, 2015 р.), “Інформаційне суспільство в Україні: стан, проблеми, перспективи” (м. Київ, 2015 р.), “Інформаційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток” (м. Київ, 2015 р.), “Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи” (м. Київ, 2015 р.), “Модернізація системи державного управління: теорія та практика” (м. Львів, 2015 р.), “Реформування публічного управління” (м. Одеса, 2015 р.), “Європейські принципи і стандарти підготовки публічних управлінців: орієнтири для України” (м. Київ, 2015 р.), “Становлення публічного адміністрування в Україні” (м. Дніпропетровськ, 2016 р.), “Забезпечення конструктивного діалогу між владою та суспільством” (м. Одеса, 2016 р.), “День інформаційного суспільства – 2016” (м. Київ, 2016 р.), “Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку” (м. Київ, 2016 р.), “Взаємозв’язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект” (м. Дніпропетровськ, 2016 р.), “Реформування публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід” (м. Одеса, 2016 р.), “Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект” (м. Київ, 2016 р.), “Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів” (м. Одеса, 2016 р.), “Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності” (м. Київ, 2017 р.), “Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України” (м. Київ, 2017 р.), “Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком” (м. Дніпро, 2017 р.).

Публікації. Наукові результати дисертаційного дослідження опубліковано в 33 наукових працях, у тому числі: 8 статей у наукових фахових виданнях України з державного управління, 1 стаття в зарубіжному науково-періодичному виданні, 4 статті в науково-періодичних виданнях та 20 тез у матеріалах науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 240 сторінок, із них 182 основного тексту. Робота містить 1 таблицю, 5 рисунків. Список використаних джерел налічує 308 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, вказано на зв'язок роботи з науковими темами досліджень кафедри публічного управління та публічної служби Національної академії державного управління при Президентіві України, подано характеристику сутності та стану розробки наукової проблеми, що досліджується; визначено мету і завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, ступінь наукової новизни, практичне значення одержаних результатів та особистий внесок здобувача; наведено дані щодо апробації результатів дослідження та кількості публікацій за темою дисертаційного дослідження.

У **першому розділі** – *“Історико-методологічні засади становлення демократичного врядування в умовах глобалізації”* – проаналізовано основні історичні етапи демократичного врядування, у кожному з яких своя специфіка, яка відображена у роботах мислителів того чи іншого часу, ідентифіковано зміст основних концепцій, теорій та підходів до його визначення.

Досліджено, що у *добу Античності* були започатковані складові демократичного врядування (моральні, економічні, правові, управлінські, соціальні, освітні), принципи (верховенства права, рівності, індивідуалізму) та механізми реалізації (внутрішньодержавні перетворення, вибори, загальні збори), а також виявлені негативні прояви демократії, які можуть виникати в результаті необмеженого прагнення до влади та за відсутності меритократичного принципу при доборі та розстановці кадрів; у *добу Середньовіччя* демократичне врядування асоціюється із дотриманням законодавства, зокрема дотримання його норм є найвищою цінністю; у *добу Відродження* у наукових концепціях виокремлюються такі ознаки демократичного врядування як: рівність, нормативно-правове врегулювання суспільних відносин; роль населення в управлінні державою через інститут представництва; правовий порядок набуття повноважень посадовими особами.

Доведено, що у наукових концепціях *Нового часу* демократичному врядуванню притаманні нові ознаки інституту представництва: принцип рівності як принцип природного права, принцип народного суверенітету, принцип довіри. Обґрунтовано такі складові демократичного врядування як: самоорганізація та участь населення в управлінні; залучення населення до судового процесу; імплементація законодавства; сильні, ефективно функціонуючі демократичні інститути; принцип верховенства права; принцип стримування та противаги; дотримання рішень прийнятих державними органами; демократичне врядування асоціюється із домовленістю між членами суспільства.

Встановлено, що в межах *німецької класичної філософії* демократичне врядування асоціювалося: з миром, інститутом публічно-правової безпеки, громадянським суспільством, верховенством права, свободою, народним суверенітетом, забезпеченням загального інтересу. Протягом XIX-XX ст. розвиток демократичної теорії привів до формування трьох основних концепцій демократії: теорії учасницької (партисипаторної) демократії, теорії елітарної демократії та теорії плюралістичної демократії,

Визначено, що в сучасній західноєвропейській науковій думці існує значна термінологічна розбіжність понять “урядування” та “врядування”, методологічна відмінність між якими полягає у різнополярному ставленні до взаємодії держави із громадським сектором, у контексті якого “урядування” асоціюється із “government”, а “врядування” з “governance”. На основі цього доведено можливість проведення

паралелі між демократичним врядуванням та концепціями нового публічного менеджменту, належного (доброго, ефективного) врядування; політичних мереж, публічного управління, публічного адміністрування та демократичного врядування, ефективного державного управління та доброго політичного управління. В межах концепції нового публічного менеджменту простежується гетерогенність демократичного врядування та його спрямованість на підвищення рівня послуг через відкритість, чутливість, підзвітність, професіоналізацію органів державної влади та їх взаємодію із суспільством. В межах теорії політичних мереж демократичне врядування розглядається як новітній спосіб “урядування без уряду”, рівноправна взаємодія державних та неурядових структур; у контексті співвідношення демократичного врядування із публічним управлінням визначаються критерії відкритості органів державної влади, передбачається паритетне співробітництво, відсутність узурпації влади. В аспекті співвідношення демократичного врядування із публічним адмініструванням досліджуваний вид врядування виступає засобом взаємодії державного й приватного секторів, що і сприяє формуванню громадянського суспільства та обранню кращих його представників для управління державою. Паралельно до концепції нового публічного менеджменту наголошується на професіоналізації. Концепція належного (доброго, ефективного) врядування методологічно близька до концепції ефективного державного управління. Аналогічно одна до одної вони розкривають демократичне врядування? як врядування яке базується на ефективній політиці, що приводить до визначених громадянським суспільством соціально-економічних результатів. Вагомою є й концепція доброго політичного управління, у процесі дослідження якої встановлено, що демократичне врядування є комплексним механізмом демократичної діяльності інститутів та організацій, що у своїй сукупності й забезпечують державно-управлінську самоорганізацію суспільства. Водночас концепція доброго демократичного врядування визначає демократичний вид врядування не як механізм, а як процес, який спрямований на забезпечення взаємодії влади й громадськості.

Встановлено, що демократичне врядування: спрямоване на забезпечення якісних умов життєдіяльності суспільства; покликане підвищувати рівень управлінських послуг через професіоналізацію суб'єктів їх надання та наближення до безпосередніх споживачів; забезпечує залучення на рівних/партнерських засадах усіх суб'єктів публічного управління та адміністрування до прийняття та реалізації рішень; реалізується демократично обраними представниками населення для задоволення основних суспільних потреб та інтересів; орієнтоване на результат, який має суспільний характер; є комплексним механізмом діяльності суспільних інститутів; забезпечує демократичний розвиток держави.

Запропоновано авторське визначення *демократичного врядування*, під ним розуміється набір національно усталених принципів, стандартів і практик, що сприяють ефективному публічному управлінню та адмініструванню, дотриманню демократії і сталого розвитку держави через нормативно врегульовану процедуру партнерської взаємодії держави з приватним сектором на основі рівності, взаємної відповідальності за прийняті рішення та результати їх впровадження.

У **другому розділі** – *“Вплив глобалізації на розвиток демократичного врядування: сутність, принципи, моделі, функції”* – охарактеризовано глобалізацію як багатофакторний процес, який охоплює усі сфери суспільного життя, здійснює різнополярний вплив на систему публічного управління і передбачає формування

базових цінностей, напрямів діяльності, що приводить до здійснення публічного управління та адміністрування на основі демократичного врядування, зумовленого глобалізацією.

Визначено, що між глобалізацією та демократичним врядуванням існує взаємозв'язок, який полягає у взаємодії суб'єктів політичного процесу, наявності спільних принципів, історичної обумовленості. Глобалізаційні процеси зумовлюють необхідність ідентифікації основних принципів, методів, функцій, моделей демократичного врядування в умовах глобалізації, визначення його складових, елементів, критеріїв, рис, ознак та аспектів.

Показано, що держави з історично сформованим демократичним врядуванням володіють конкретно визначеним комплексом принципів, однак глобалізаційні процеси зумовлюють необхідність у виокремленні переліку основних принципів демократичного врядування в умовах глобалізації, які, виступаючи базовими для всіх держав із демократичним врядуванням, покликані визначати стратегію розвитку держави, враховуючи глобальні світові тенденції, потребу у взаємодії, суб'єктивні та об'єктивні фактори процесу публічного управління. На підставі цього визначено такі принципи: врядування через згоду, верховенство права та закону, розподіл влади, справедливість, доступність, транспарентність, системність, саморегуляція, субсидіарність, універсальність. Доведено, що принципи демократичного врядування спрямовані на забезпечення публічності, відкритості, підконтрольності процесу публічного управління, на забезпечення підтримки населенням обраної стратегії розвитку, управлінських рішень, на формування диспозиції в теорії публічного управління та адміністрування; покликані визначати стратегію розвитку держави, враховуючи глобальні тенденції.

Охарактеризовано моделі демократичного врядування, які включають принципи, функції демократичного врядування та різні способи взаємодії його елементів, що мають відмінні характеристики. Класифіковано моделі демократичного врядування: за ступенем суб'єктно-координаційної управлінської діяльності (державно скоординовану модель та модель, скоординовану органами місцевого самоврядування, мульти-акторову скоординовану модель); за формами участі населення в процесі публічного управління та адміністрування (модель представницької участі, модель безпосередньої участі, модель дорадчої участі); за способом розподілу повноважень та відповідальності (централізовану, децентралізовану, доцентрову); за критерієм глобалізації (глобалізаційну, перехідну і націоналізаційну). Поряд із ними особливе місце посідає агрегована, яка, поєднуючи різні риси моделей демократичного врядування, є гнучкою до змін, тому швидко реагує на суспільні запити.

Конкретизовано основні умови для утвердження демократичного врядування в умовах глобалізації: нормативне врегулювання та дотримання принципів демократичного врядування, дієве громадянське суспільство, пріоритетність національних особливостей врядування з урахуванням світового досвіду, виборність влади, дотримання прагнень більшості та врахування прав меншості, наявність сильної опозиції.

Розкрито зміст методів демократичного врядування. Під ним розуміються прийоми та способи, що використовуються для виконання завдань та функцій, які стоять перед органами держави в умовах демократичного врядування. Особливість демократичних методів врядування полягає у застосуванні їх в процесі публічного управління та адміністрування для реалізації наявних завдань і задоволення суспільних потреб, носять офіційний та регламентований характер, можуть бути

реальними, гнучкими, різноманітними. Зважаючи на глобальні умови суспільного розвитку, методи демократичного врядування розділено на традиційні (нормативний, історичний, метод багатofакторного аналізу функціонального поділу процесу прийняття управлінських рішень, порівняльний метод, метод співпраці, прогнозування (планування), системності, екстраполяції, експертних оцінок, конкуренції) та інноваційні методи (метод відкритої координації, добровільної угоди, програмно-цільового бюджетування).

Досліджено функції демократичного врядування в умовах глобалізації, що дозволило визначити їх характерні особливості (загальнообов'язковість, реальне впровадження, динамічний характер, системність, зваженість, цілісність, єдність, збалансованість, всезагальність) та виокремити критерії їх застосування: дотримання законодавства; розуміння сутності демократичного врядування; розрізнення моделей демократичного виду врядування; виокремлення функції та принципу демократичного врядування; визначення цілей та напрямів діяльності; розроблення програми дій із впровадження обраної стратегії; застосування складових демократичного врядування на практиці; співпраця, взаємодія та досягнення компромісу між усіма суб'єктами публічного управління та адміністрування. З огляду на це, простежується функціональна спрямованість демократичного врядування в умовах глобалізаційних процесів, спрямована на забезпечення сталого розвитку держави та збереження її національних особливостей.

Ідентифіковано функції демократичного врядування в умовах глобалізації: участь населення у формуванні публічної політики, активна роль опозиції при формуванні публічної політики, деполітизація інформаційного простору, громадський контроль за діяльністю органів державної влади, суспільно-мотиваційна функція, управління ризиками. Встановлено, що функції демократичного врядування передбачають основні напрями діяльності суб'єктів публічно-управлінських відносин, які здійснюються в умовах демократичного врядування і спрямовані на забезпечення ефективного публічного управління та адміністрування.

У **третьому розділі** – *“Міжнародний досвід розвитку демократичного врядування в умовах глобалізації та його адаптація в Україні”* – розроблено шляхи адаптації міжнародного досвіду демократичного врядування, й на підставі цього – напрями його розвитку в умовах глобалізації в Україні.

У контексті сучасного суспільно-історичного розвитку, коли спостерігається об'єднання держав, їх традицій, систем публічного управління та адміністрування в загальнонаціональну, планетарну систему, а основним інституційним механізмом стає глобалізація, яка передбачає синхронізацію держав між собою для реалізації спільних суспільних інтересів, – Україна не може залишатися осторонь наявних глобальних інтеграційних процесів, під час яких відбувається консенсусна взаємодія між державами. За таких умов інтеграція може мати позитивний і негативний характер. З метою недопущення та усунення негативних проявів вона має здійснюватися на основі політико-економічної рівності, що особливо актуально для перехідних суспільств, які, будучи глобально відкритими, мають удосконалювати свої системи публічного управління, а не приймати уніфіковані універсальні правила та стандарти глобального врядування.

Україна, як глобально відкрита держава, повинна мінімізувати транснаціональний вплив та використати глобалізацію для власного суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку, що, у свою чергу, дозволить їй

конкурувати з державами-лідерами й формувати глобальну політику. Досліджено міжнародний досвід демократичного врядування та його адаптацію в українській практиці, адже за результатами Індексу демократії 2016 р., Україна належить до категорії держав із перехідним режимом, що свідчить про доволі низький рівень демократії й, відповідно, привертає увагу науковців та практиків до підвищення рівня демократії у державі через застосування діючих міжнародних механізмів упровадження та здійснення демократичного врядування.

За результатами Індексу демократії 2016 р., лідерами демократичного врядування є скандинавські держави: Норвегія, Ісландія та Швеція. Кожна з них характеризується своїми особливостями, що дає можливість виділити кращі елементи та практики врядування, корисні для України. Встановлено, що ключовими перевагами демократичного врядування в Норвегії, які можуть використовуватися в українській практиці, є: наявність чіткої системи стримування і противаг із опосередкованим залученням громадян до формування органів законодавчої та виконавчої влади, високий рівень гендерної рівності, відкритості, участі суспільства, проголошення та дотримання основних прав громадян. Як держава з представницькою моделлю демократичного врядування, Норвегія має ознаки й безпосередньої моделі участі. Її проявом є референдуми, рішення яких мають рекомендаційний характер.

Визначено, що в Ісландії основний акцент робиться на верховенстві права, консенсусності, участі, ефективності. Демократичне врядування в державі характеризується функціональною залежністю від громадської волі. Як і Норвегії, Ісландії притаманна тристороння взаємодія влади, бізнесу і громадськості, що сприяє залученню, активізації громадянського суспільства у публічному управлінні та адмініструванні. Систематичне дослідження запитів населення, що проводиться в обох державах, дозволяє своєчасно реагувати на суспільні зміни та прогнозувати майбутні потреби громадян, які підлягатимуть задоволенню. Це дозволяє Ісландії входити у десятку держав із найвищим рівнем життя, мати високий рівень явки населення на виборах, однак питання корупції та рівної оплати праці залишається відкритим і сьогодні.

Охарактеризовано принцип відкритості у Швеції. Він передбачає рівні можливості членів суспільства долучатися до публічного управління та адміністрування на різних рівнях управління. Підтвердженням цього є й найвищі позиції за критерієм гендерної рівності (у складі уряду 50% жінок).

Показано, що кожній із досліджених держав притаманна скандинавська цивільно-правова система, високий рівень громадської активності, пропорційна виборча система, що постійно вдосконалюється, зокрема: в Норвегії апробована електронна система голосування, у Швеції з 2018 р. вводиться новий порядок розподілу місць, який дозволить раціонально їх розподіляти між народними обранцями, та відсотковий бар'єр на місцевому рівні. Також розробляється порядок волевиявлення для осіб із вадами зору з метою забезпечення таємниці їх голосування. Імперативом шведської моделі демократичного врядування є те, що людина відчуває себе повноцінним членом суспільства, здатним реалізувати законодавчо-визначені права та відповідати за свої дії чи бездіяльність.

Встановлено, що для розвитку демократичного врядування в Україні корисним є досвід США, Великобританії та Швейцарії, де втілюється представницька (США, Великобританія) та безпосередня (Швейцарія) моделі демократичного врядування. Зокрема, демократичне врядування США спрямоване на ефективне функціонування

держави через злагоджену діяльність органів влади, систему стримування і противаги, відкритий діалог влади із суспільством, відкритість державного апарату, доступність соціальних програм, участь громадян у виборчому процесі, дотримання прав і свобод, сприяння економічному розвитку. Усталені традиції демократичного врядування властиві й Великобританії, яка, як конституційна монархія, характеризується стабільною політико-правовою ситуацією, демократичною орієнтованістю політичної культури, обізнаністю населення. На демократичність врядування в державі впливає ряд факторів: дотримання національних особливостей врядування, використання інноваційних механізмів публічного управління та адміністрування.

Універсальність демократичного врядування Швейцарії проявляється у систематичному залученні населення до безпосередньої участі в управлінні, тим самим перекладаючи тягар відповідальності за рішення та результати його впровадження не лише на діючу владу чи народних обранців, а й на населення, яке, усвідомлюючи це, не залишається осторонь публічного управління та адміністрування.

На підставі проведених досліджень встановлено, що глобальна стратегія розвитку провідних демократичних держав є утилітарно-громадською, базується на ефективній внутрішній політиці із зваженою взаємодією громадянського суспільства та влади, розробці демократичних інститутів. Незалежно від моделі, для кожної держави характерні основні принципи демократичного врядування: активне громадянське суспільство, члени якого долучаються до публічного управління та адміністрування і контролю; відповідальність влади перед виборцями та самих виборців за свої рішення; доступність; всеохопленість; ефективність та результативність діяльності органів влади.

Адаптація зарубіжного досвіду демократичного врядування передбачає: впровадження демократичних стандартів врядування, проведення прагматичних інституційних реформ, розвиток громадянського суспільства, демократизацію механізмів діяльності органів державної влади та збереження за ними основних управлінських функцій.

Запропоновано оптимізаційні напрями розвитку демократичного врядування в Україні в умовах глобалізації: формування розвиненого громадянського суспільства та активної громадянської позиції; збалансування політичної влади; розвиток якісних адміністративних послуг і впровадження інформаційно-комунікативних технологій в системі публічного управління та адміністрування; запровадження механізмів демократичного корпоративного врядування тощо.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі вирішено актуальне наукове завдання, яке полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні розвитку демократичного врядування в умовах глобалізації та розробці рекомендацій з його вдосконалення. Результати, отримані в процесі дослідження, підтверджують досягнення поставленої мети й вирішення завдань, дають підстави сформулювати наступні висновки і практичні рекомендації.

1. На основі історико-методологічного аналізу розвитку демократичного врядування проведено історичну ідентифікацію проблем його становлення та визначено основні елементи, які є підґрунтям сучасної концепції демократичного врядування.

2. Систематизовано наукові концепції демократичного врядування зарубіжних і вітчизняних авторів, проведено паралелі між демократичним врядуванням і такими категоріями як: новий публічний менеджмент, теорія політичних мереж, публічне управління, публічне адміністрування, належне (добре, ефективне) врядування, ефективне державне управління, добре політичне управління, добре демократичне врядування.

Доведено гетерогенність демократичного врядування та його спрямованість на відкритість, чутливість, підзвітність, професіоналізацію органів державної влади та їх взаємодію із суспільством; з точки зору теорії політичних мереж демократичне врядування розглянуто як новітній спосіб “урядування без уряду”, рівноправна взаємодія державних та неурядових структур; у контексті співвідношення демократичного врядування із публічним управлінням визначено критерії відкритості органів державної влади, паритетне співробітництво, відсутність узурпації влади; згідно з концепцією належного (доброго, ефективного) врядування та концепції ефективного державного управління демократичне врядування визначене як врядування, що на підставі ефективної політики призводить до визначених громадянським суспільством соціально-економічних результатів; у контексті концепції доброго політичного управління встановлено, що демократичне врядування є комплексним механізмом демократичної діяльності інститутів та організацій, які у сукупності забезпечують державно-управлінську самоорганізацію суспільства.

Удосконалено понятійно-категорійний апарат, зокрема конкретизовано визначення понять “демократичне врядування”, “методи демократичного врядування”, “функції демократичного врядування”, “моделі демократичного врядування”, що дозволило поглибити наукове розуміння змісту демократичного врядування в умовах глобалізації та довести, що глобалізація як багатofакторний процес охоплює усі сфери суспільного життя, різнополярно впливає на систему публічного управління і передбачає формування спільних цінностей та напрямів діяльності.

3. Розкрито вплив глобалізації на демократичне врядування в сучасних умовах суспільного розвитку. Встановлено, що між глобалізацією та демократичним врядуванням існує взаємозв'язок, який полягає у взаємодії між суб'єктами політичного процесу, наявності спільних принципів, історичній обумовленості. При цьому координація управлінських процесів та регулювання глобальних відносин базується на демократичних принципах врядування. А фактори прискорення глобалізаційних процесів зумовлюють набуття врядуванням нового інноваційного характеру, який, зберігаючи характерні особливості демократичного врядування, поєднує і складові глобалізації.

4. Обґрунтовано принципи демократичного врядування в контексті глобалізації й доведено, що вони покликані визначати стратегію розвитку держави, враховуючи глобальні тенденції, потребу у взаємодії, суб'єктивні та об'єктивні фактори. Ці принципи (врядування через згоду, верховенства права та закону, розподілу влади, справедливості, доступності, транспарентності, системності, саморегуляції, субсидіарності, універсальності) мають загальнообов'язковий характер для держав із демократичним врядуванням.

Класифіковано глобалізаційні моделі демократичного врядування (глобалізаційна, націоналізаційна та перехідна), обґрунтовано необхідність застосування критеріїв класифікації за: ступенем суб'єктно-координаційної управлінської діяльності (державно-скоординована модель, модель скоординована

органами місцевого самоврядування, мульти-акторова скоординована модель); формами участі населення в процесі публічного управління та адміністрування (модель представницької участі, модель безпосередньої участі, модель дорадчої участі); способом розподілу повноважень та відповідальності (централізована, децентралізована, доцентрова).

Ідентифіковано методи демократичного врядування в умовах глобалізації: традиційні (нормативний, історичний, метод багатофакторного поділу процесу прийняття управлінських рішень, порівняльний, співпраці, прогнозування (планування), системності, екстраполяції, експертних оцінок, конкуренції) та інноваційні (відкритої координації, добровільної угоди, програмно-цільового бюджетування, найкращої практики).

Охарактеризовано функції демократичного врядування в умовах глобалізації (участь населення у формуванні публічної політики, активна роль опозиції при формуванні публічної політики, деполітизація інформаційного простору, громадський контроль за діяльністю органів державної влади, суспільно-мотиваційна функція, функція управління ризиками) та критерії їх застосування (дотримання законодавства; розуміння сутності демократичного врядування; розрізнення моделей демократичного врядування; визначення цілей та напрямів діяльності; розроблення програм дій із впровадження обраної стратегії; застосування складових демократичного врядування на практиці; співпраця, взаємодія та досягнення компромісу між усіма суб'єктами публічного управління та адміністрування).

5. Досліджено міжнародний досвід демократичного врядування в Норвегії, Ісландії, Швеції, США, Великобританії, Швейцарії, визначено основні елементи та кращі практики демократичного врядування, які можуть бути адаптованими в Україні.

Запропоновано шляхи адаптації міжнародного досвіду демократичного врядування в Україні в умовах глобалізації:

- соціально-економічні, суспільно-політичні перетворення, які покликані враховувати історичні особливості розвитку держав, обрати найбільш оптимальну їм модель демократичного врядування;
- проведення прагматичних інституційних реформ, спрямованих на закріплення демократичного шляху розвитку держави, стабілізацію соціально-економічної ситуації, сталий розвиток держави;
- розвиток громадянського суспільства, що сприяє демократизації врядування, участі та відповідальності населення за прийняті рішення;
- демократизація механізмів діяльності органів державної влади, що реалізується за рахунок включення громадськості до процесів публічного управління та адміністрування, партнерська взаємодія населення з органами державної влади;
- збереження за державними органами основних управлінських функцій, що не допустить дублювання повноважень та двовладдя.

6. Розроблено і рекомендовано для органів державної влади та місцевого самоврядування наступні оптимізаційні напрями розвитку демократичного врядування в умовах глобалізації в Україні: формування розвиненого громадянського суспільства та активної громадянської позиції; збалансування політичної влади; розвиток якісних адміністративних послуг і впровадження інформаційно-комунікативних технологій у системі публічного управління та адміністрування; запровадження механізмів демократичного корпоративного врядування тощо.

Отримані наукові результати у контексті даного дисертаційного дослідження дозволили запропонувати окремі практичні рекомендації для органів державної влади України:

– Кабінету Міністрів України спільно з інституційними структурами (Національною академією державного управління при Президентові України, Національним інститутом стратегічних досліджень, Інститутом економіки та прогнозування НАН України) з метою забезпечення сталого розвитку України, підвищення її світових позицій серед держав-лідерів глобалізації, збереження національних особливостей врядування розробити Концепцію демократичного врядування;

– Верховній Раді України з метою оптимізації демократичного врядування в Україні в умовах глобалізації та збалансування політичної влади прийняти Закон України “Про опозицію” та внести зміни до Закону України “Про вибори народних депутатів України”, що сприятиме демократизації публічного управління та адміністрування в державі, дозволить закріпити баланс влад як концептуально необхідну умову демократичного врядування;

– Раді національної безпеки та оборони України розробити “Програму із постійного моніторингу глобальних викликів суспільного розвитку”, яка дозволить оптимізувати діяльність органів державної влади в умовах відповідних глобалізаційних змін;

– Національному агентству України з питань державної служби з метою демократизації процесів відбору та розміщення кадрів, меритократизації системи кадрового забезпечення необхідно ініціювати розроблення “Програми кадрового забезпечення органів державної влади в умовах глобалізації”, яка враховуватиме національні особливості та сучасну зарубіжну практику управління людським потенціалом.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Зозуля В. О. Демократичне врядування в сучасній західноєвропейській філософії ХХ-ХХІ ст. / В. О. Зозуля // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Вип. 1(28), 2016 / за ред. А. В. Соколова, О.М. Шаповалова. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2016. – С. 25-28.

2. Зозуля В. О. Розвиток демократичного врядування у західноєвропейській філософії Нового часу / В. О. Зозуля // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України / голов. ред. М. М. Іжа. – Вип. 1(65). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – С. 15-19.

3. Zozulia V. A. Philosophical and methodological analysis of the essence of democratic governance in the Renaissance period / V. A. Zozulia // *Středoevropský věstník pro vědu a výzkum.* – NR 15 (28) 2016. – Praha : Publishing house Education and Science, 2016. – P. 42-46.

4. Зозуля В. О. Філософія демократичного врядування: методологічний аналіз / В. О. Зозуля // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії

державного управління при Президентіві України. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2017. – Вип. 1 (56). – С. 63-69.

5. Зозуля В. О. Вплив глобалізації на демократичне врядування / В. О. Зозуля // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. Дніпропетровського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України. – Вип. 2(33), 2017 / за ред. А. В. Соколова, О. М. Шаповалова. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2017. – С. 14-18.

6. Зозуля В. О. Демократичне врядування: сутність, основні концепції, підходи / В. О. Зозуля // Вісник НАДУ при Президентіві України / Серія “Державне управління”. – № 3(86). – 2017. – С. 32-37.

7. Зозуля В. О. Функції демократичного врядування в умовах глобалізації / В. О. Зозуля // Інвестиції: практика та досвід. – № 17. – 2017. – С. 132-136.

8. Зозуля В. О. Принципи демократичного врядування в умовах глобалізації / В. О. Зозуля // Інвестиції: практика та досвід. – 2017 р. – № 18. – С. 108-112.

9. Зозуля В. О. Принципи кадрового забезпечення органів державної влади як інструмент реалізації демократичного врядування / В. О. Зозуля // Держава та регіони / Серія “Державне управління”. – № 3(59). – 2017. – С. 11-15.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

10. Зозуля В. О. Професійна підготовка кадрового складу органів державної влади як важлива складова державотворчого процесу / В. О. Зозуля // Підготовка фахівців у галузі знань “Державне управління” : вимоги до змісту та відповідність сучасним викликам : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 6-7 листоп. 2014 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. М. Білинської, В. М. Сороко. – Київ : НАДУ, 2014. – С. 210-212.

11. Зозуля В. О. Кадровий потенціал органів державної влади як ресурсна складова державотворення / В. О. Зозуля // Новітні стратегії реформування державної служби в умовах європейської інтеграції / за заг. ред. проф. Ю. В. Ковбасюка, В. Л. Федоренка : матеріали круглого столу за міжнар. участю (м. Київ, 05 груд. 2014 р.). – К. : Вид-во Ліра-К, 2014. – С. 63-65.

12. Зозуля В. О. Демократичне врядування як умова сталого розвитку держави [Електронний ресурс] / В. О. Зозуля // Становлення сучасного українського суспільства: політичні, управлінські, економічні та правові аспекти : тези допов. Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 27 берез. 2015 р.). – У 2 ч. – Ч. I. / М-во освіти і науки України ; М-во культури України; Київ. Нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Видав. ц-тр КНУКіМ, 2015. – С. 385-387. – Режим доступу : <http://knukim.edu.ua/naukova-robota/materiali-naukovih-konferentsiy/>.

13. Зозуля В. О. Е-урядування як важлива умова демократичного врядування / В. О. Зозуля // Інформаційне суспільство в Україні: стан, проблеми, перспективи : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю “Дні інформаційного суспільства-2015” (Київ, 19-20 трав. 2015 р.) / упоряд. М. Малюга / за заг. ред. д-ра держ. упр., проф. Н. В. Грицяк. – К. : Вид-во Тезис, 2015. – С. 196-198.

14. Зозуля В. О. Демократичні стандарти підготовки державно-управлінських кадрів / В. О. Зозуля // Інформаційне забезпечення кадрової політики у державному управлінні: становлення та розвиток : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 29 трав. 2015 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, А. І. Семенченка, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2015. – С. 193-194.

15. Зозуля В. О. Новітні стандарти діяльності державної служби в умовах реалізації демократичного врядування / В. О. Зозуля // Державна служба в Україні: досвід, проблеми, перспективи : матеріали наук.-практ. конф., присвяченої Дню державної служби в Україні (Київ, 24 черв. 2015 р.) / за заг. ред. проф. Ю. В. Ковбасюка, В. Л. Федоренка. – К. : Вид-во Ліра-К, 2015. – С. 53-56.

16. Зозуля В. О. Демократичне врядування та його роль в модернізації управлінських систем / В. О. Зозуля // Модернізація системи державного управління: теорія та практика : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Львів, 9 жовт. 2015 р.) / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпінцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. – С. 298-301.

17. Зозуля В. О. Демократичне врядування як умова формування нової системи публічного управління / В. О. Зозуля // Реформування публічного управління: теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяченої 20-річчю утворення інституту (Одеса, 29-30 жовт. 2015 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2015. – С. 361-362.

18. Зозуля В. О. Демократичність процесу підготовки докторів філософії в галузі знань з управління та адміністрування за спеціальністю “Публічне управління та адміністрування”: світовий досвід / В. О. Зозуля // Європейські принципи і стандарти підготовки публічних управлінців: орієнтири для України : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 5-6 листоп. 2015 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. М. Білинської, В. М. Сороко, Л. А. Гаєвської. – К. : НАДУ, 2015. – С. 70-72.

19. Зозуля В. О. Демократичне врядування – основа сучасного публічного адміністрування / В. О. Зозуля // Становлення публічного адміністрування в Україні : матеріали VII Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих учених (м. Дніпропетровськ, 22 квіт. 2016 р.) / за заг. ред. С. О. Шевченка. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2016. – С. 103-106.

20. Зозуля В. О. Взаємодія держави та суспільства у контексті реалізації демократичного врядування / В. О. Зозуля // Забезпечення конструктивного діалогу між владою та суспільством : матеріали наук.-практ. конф. (Одеса, 28 квіт. 2016 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – С. 158-160.

21. Зозуля В. О. Демократичне врядування – інноваційний інструмент реалізації стратегії сталого розвитку “Україна – 2020” / В. О. Зозуля // День інформаційного суспільства – 2016 : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за між нар. участю (Київ, 19 трав. 2016 р.) / упоряд. : О. Б. Кукарін, Н. О. Дмитренко, С. Г. Соловійов / за заг. ред. д. держ. упр., проф. А. І. Семенченка. – Київ : НАДУ, 2016. – С. 102-104.

22. Зозуля В. О. Людський капітал – основа сучасних технологій управління за умов демократичного врядування / В. О. Зозуля // Державна служба та публічна політика: проблеми і перспективи розвитку : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 27 трав. 2016 р.) / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, С. В. Загороднюка. – Київ : НАДУ, 2016. – С. 107-109.

23. Зозуля В. О. Вплив глобалізаційних процесів на демократичне врядування / В. О. Зозуля // Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект : матеріали круглого столу / за заг. ред. С. О. Шевченка. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2016. – С. 55-56.

24. Зозуля В. О. Вплив демократичного врядування на децентралізацію / В. О. Зозуля // Реформування публічного управління та адміністрування: теорія,

практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Одеса, 28 жовт. 2016 р.). – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – С. 27.

25. Зозуля В. О. Взаємозв'язок демократичного врядування з комунікацією в умовах глобалізації / В. О. Зозуля // Розвиток професійних компетентностей державних службовців: комунікативний аспект : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 3-4 листоп. 2016 р.) / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, В. М. Сороко, Л. А. Гайєвської. – Київ : НАДУ, 2016. – С. 22.

26. Зозуля В. О. Демократичне врядування в умовах глобального суспільного розвитку / В. О. Зозуля // Європейська інтеграція в контексті світових глобалізаційних процесів : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. (Одеса, 15 груд. 2016 р.) / за заг. ред. М. М. Іжі, В. М. Кривцової. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. – С.35-37.

27. Зозуля В. О. Децентралізаційна модель демократичного врядування / В. О. Зозуля // Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 трав. 2017 р.) / за заг. ред. В. С. Куйбіди, А. П. Савкова, С. В. Загороднюка. – Київ : НАДУ, 2017. – Ч. 2 : Децентралізація публічного управління. – С. 55-56.

28. Зозуля В. О. Моделі демократичного врядування в умовах глобалізації / В. О. Зозуля // Організаційно-управлінські та психологічні аспекти сучасного ринку праці України : тези доповідей VI Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та аспірантів (Київ, 27 листоп. 2017 р.) / упоряд. О. П. Канівець, Л. Г. Новаш. – Ч. II. – Київ : ІПК ДСЗУ, 2017. – С. 50-52.

29. Зозуля В. О. Демократичне врядування як умова сталого суспільного розвитку / В. О. Зозуля // Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали XI регіон. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Дніпро, 1 груд. 2017 р.) / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. – Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2017. – С.76-77.

Праці, опубліковані в інших виданнях

30. Зозуля В. О. Демократичне врядування у контексті історико-філософського аналізу / В. О. Зозуля // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – Вип. 43 / за заг. ред. чл.-кор. НАН України В. С. Загорського, доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. – С. 134–145.

31. Зозуля В. О. Світовий досвід підготовки докторів філософії в галузі знань “Управління та адміністрування” за спеціальністю “Публічне управління та адміністрування” / В. О. Зозуля // Науково-інформаційний вісник з державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. – № 3 / за ред. К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка. – К. : НАДУ, 2015. – С. 12-15.

32. Зозуля В. О. Ефективне кадрове забезпечення – складова демократичного врядування [Електронний ресурс] / В. О. Зозуля // Державно-управлінські студії : журнал Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України. – № 2. – 2017. – Режим доступу: <http://www.dus.nauka.com.ua/?op=1&z=28>.

33. Зозуля В. О. Принципи кадрового забезпечення органів державної влади за демократичного врядування / В. О. Зозуля // Економіка та держава / Серія “Державне управління”. – № 2. – 2017. – С. 38-40.

АНОТАЦІЯ

Зозуля В. О. Розвиток демократичного врядування в умовах глобалізації: теоретико-методологічний аналіз. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.01 – теорія та історія державного управління. – Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, Київ, 2018.

Здійснено історико-методологічний аналіз становлення демократичного врядування в умовах глобалізації на підставі виокремлення основних ідей доби Античності, Середньовіччя, Відродження, Нового часу, німецької класичної філософії та сучасних концепцій. У процесі аналізу систематизовано наукові концепції демократичного врядування та конкретизовано його сутність, проведено паралелі між демократичним врядуванням і такими категоріями як: новий публічний менеджмент, теорія політичних мереж, публічне управління, публічне адміністрування, належне (добре, ефективне) врядування, ефективне державне управління, добре політичне управління, добре демократичне врядування.

Встановлено, що демократичне врядування: спрямоване на забезпечення якісних умов життєдіяльності суспільства; покликане підвищувати рівень управлінських послуг через професіоналізацію суб'єктів їх надання і наближення до безпосередніх споживачів; спрямоване на залучення на рівних/партнерських засадах усіх суб'єктів публічного управління та адміністрування до прийняття та реалізації рішень.

Розкрито вплив глобалізації на демократичне врядування в сучасних умовах суспільного розвитку на підставі чого доведено, що глобалізація як багатofакторний процес, що охоплює усі сфери суспільного життя, різнополярно впливає на систему публічного управління і передбачає формування спільних цінностей, напрямів діяльності.

Доведено, що між глобалізацією та демократичним врядуванням існує взаємозв'язок, який полягає у взаємодії між суб'єктами політичного процесу, наявності спільних принципів, історичної обумовленості.

Визначено основні принципи демократичного врядування в умовах глобалізації, розкрито складові, елементи, критерії, риси, ознаки, аспекти даного врядування. Обґрунтовано, що принципи демократичного врядування покликані визначати стратегію розвитку держави, враховуючи глобальні тенденції розвитку світу, потребу у взаємодії, суб'єктивні та об'єктивні фактори.

Розроблено глобалізаційні моделі демократичного врядування, які відповідають глобальним процесам суспільного розвитку, класифікацію методів демократичного врядування в умовах глобалізації, досліджено функції демократичного врядування, що дозволило виокремити критерії їх застосування.

Досліджено досвід демократичного врядування в Норвегії, Ісландії, Швеції, США, Великобританії та Швейцарії, визначено елементи врядування, корисні для адаптації в Україні.

Розроблено рекомендації для органів державного управління та місцевого самоврядування щодо розвитку демократичного врядування в умовах глобалізації в Україні.

Ключові слова: державне управління, публічне управління та адміністрування, теорія державного управління, демократичне врядування, глобалізація, суспільний розвиток, інтеграція.

ANNOTATION

Zozulya V.O. Développement de la gouvernance démocratique dans les conditions de la mondialisation: analyse théorique et méthodologique. Sur les droits du manuscrit.

Thèse du doctorat sur l'administration publique, spécialité 25.00.01 - théorie et l'histoire de l'administration publique. - Institut de formation du Service national de l'emploi de l'Ukraine, Kiev, 2018.

Une analyse historique et méthodologique de la gouvernance démocratique dans le contexte de la mondialisation est faite, les concepts de la gouvernance démocratique sont systématisés. On a menée l'étude sur l'équilibre des phénomènes voir concepts modern – la gouvernance démocratique et des catégories telles que la nouvelle théorie de la gestion publique des systèmes politiques, l'administration publique, gestion publique bon (bien, efficace), une administration publique efficace, une bonne gouvernance politique, une bonne gouvernance démocratique.

Les thèses révèle l'impact de la mondialisation sur la gouvernance démocratique dans les conditions modernes de développement social et sur cette base la thèse que la mondialisation est un processus multifactoriel qui englobe tous les aspects de la vie, affecte le système de l'administration publique et implique la formation des valeurs et des activités partagées a été défendue.

Le fait que la mondialisation et la gouvernance démocratique sont dépendant un de l'autre et qu'existe une relation entre deux phénomène, aussi bien que l'entre le processus politique, la présence de principes communs, les implications historiques a été défendue.

Les principes primordiaux de la gouvernance démocratique dans le contexte de la mondialisation et les éléments constitutifs sont divulgués, les critères, les caractéristiques, les aspects de la gouvernance sont postulé. Prouvé que les principes de bonne gouvernance ont pour but de définir la stratégie de développement de l'Etat, compte tenu des tendances mondiales dans le monde, la nécessité d'une interaction, des facteurs subjectifs et objectifs.

Modèle de mondialisation développé de la gouvernance démocratique qui répondent au processus global de développement social, les méthodes de classification de la gouvernance démocratique dans le contexte de la mondialisation, a examiné la fonction de la gouvernance démocratique, ce qui a permis de distinguer les critères de leur application.

On a été étudié l'expérience de la gouvernance démocratique en Norvège, en Islande, en Suède, Etats-Unis, au Royaume-Uni et en Suisse et on a été fait les conclusions que certains éléments de gouvernance sont utiles pour l'adaptation en Ukraine.

Des recommandations pour l'administration publique et le gouvernement local sur le développement de la gouvernance démocratique dans les conditions de la mondialisation en Ukraine ont été développées.

Mots clés: administration publique, gestion publiques, théorie de l'administration publique, gouvernance démocratique, mondialisation, développement social, intégration.

ANNOTATION

Zozulia V. O. Good governance development in conditions of globalization: theoretical and methodological analysis. – Qualifying scientific work on manuscript copyright.

Thesis for awarding of scientific degree of the candidate of sciences in Public Administration, specialty 25.00.01 – Theory and history of Public Administration. – Ukrainian State Employment Service Training Institute, Kyiv, 2018.

The historical and methodological analysis of the principles of the establishment of good governance in the conditions of globalization is carried out on the base of five stages of the formation of a democratic type of governance: the era of Antiquity, the Middle Ages, the era of the Renaissance, the era of Modern Times, the era of German classical philosophy. In the process of analysis of modern foreign and domestic sources, the scientific concepts of good governance are systematized and the essence of it is specified, on the basis of these parallels between good governance and such categories as: new public management, political network theory, public administration, governance, proper (good, effective) governance, effective public administration, good political governance, good democratic governance.

It is established that good governance: aimed at providing quality living conditions of society; it is intended to increase the level of management services through the professionalization of the subjects of their provision and approaching direct consumers; ensures the involvement, on an equal/partner basis, of all subjects of public administration and governance prior to the adoption and implementation of decisions.

The influence of globalization on good governance in modern conditions of social development is revealed, which has proved that globalization is a multifactorial process that covers all spheres of public life, has a multipolar influence on the system of public administration and involves the formation of common values, directions of activity that leads to the implementation of public governance and administration based on good governance, driven by globalization.

It is established that between globalization and governance there is an interconnection, which is the interaction between the subjects of the political process, the existence of common principles, historical conditionality. The basic principles of good governance in the conditions of globalization are identified, components, elements, criteria, features, aspects of this governance are disclosed. The list of principles of good governance in the context of globalization has been improved, it is proved that they are intended to determine the strategy of state development, taking into account global trends in world development, the need for interaction, subjective and objective factors.

The globalization models of good governance that are consistent with the global processes of social development, the classification of methods of good governance in a globalizing environment have been developed, which has made it possible to concretize and investigate the functions of good governance in a globalizing environment, which in turn allows us to distinguish the criteria for their application, and investigates the European experience of good governance in Norway, Iceland and Sweden.

The ways of adaptation of international experience of good governance in Ukraine in the conditions of globalization are offered, optimization directions of good governance in the conditions of globalization for Ukraine are developed.

Key words: governance, public administration and management, public authorities, theory of public administration, good governance, globalization, social development, integration.

Підписано до друку 14.02.2018.
Формат 148x210 мм. Обл.-вид.арк. 1,41.
Тираж 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004.

Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної служби
зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536-14-85.